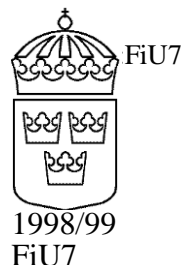

Finansutskottets betänkande 1998/99:FiU7

Kontoföring av finansiella instrument och
kostnadsinformation till fondandelsägare
(prop. 1997/98:160)

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande det i proposition 1997/98:160 framlagda förslaget till en ny lag om kontoföring av finansiella instrument och därav föranledda följdändringar i andra lagar. Vidare behandlar utskottet förslaget om kostnadsinformation till fondandelsägare och de med anledning därav föreslagna ändringarna i lagen (1990:1114) om värdepappersfonder. Dessutom behandlar utskottet två motioner som väckts med anledning av propositionen.

I propositionen föreslås att aktiekontolagen (1989:827) upphävs och ersätts av en ny lag, lagen om kontoföring av finansiella instrument. Genom ändringen avskaffas Värdepapperscentralen VPC AB:s monopol på kontoföring av finansiella instrument. Avsikten är att den nya lagen skall vara generell och avse kontoföring av alla slags finansiella instrument. Vidare föreslås att efter auktorisation av Finansinspektionen skall svenska aktieföretag och ekonomiska föreningar samt utländska företag med filial i Sverige kunna få auktorisation som centrala värdepappersförvarare med behörighet att registrera finansiella instrument i s.k. avstämningsregister med civilrättsliga verkningar. Lagen om kontoföring av finansiella instrument med följdändringar i andra lagar föreslås träda i kraft den 1 januari 1999.

I propositionen föreslås också att en ny bestämmelse införs i lagen om värdepappersfonder som innebär att fondbolag årligen skall informera varje andelsägare i en värdepappersfond om de totala kostnader som belastat fonden under det föregående året och som hänför sig till andelsinnehavet. Även pensionsparare inom det nyligen antagna premiepensionssystemet föreslås få den individuella kostnadsinformation som skall lämnas till fondandelsägare. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 1999.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag. Samtliga motionsyrkanden avstyrks.

Till betänkandet har fogats två reservationer.

I proposition 1997/98:160 föreslås att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om kontoföring av finansiella instrument,
2. lag om ändring i lagen (1914:45) om kommission,
3. lag om ändring i lagen (1927:85) om dödande av förkommen handling,
4. lag om ändring i lagen (1936:83) angående vissa utfästelser om gåva,
5. lag om ändring i föräldrabalken,
6. lag om ändring i utsökningsbalken,
7. lag om ändring i kupongskattelagen (1970:624),
8. lag om ändring i förmånsrättslagen (1970:979),
9. lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385),
10. lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713),
11. lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar,
12. lag om ändring i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter,
13. lag om ändring i lagen (1990:1114) om värdepappersfonder,
14. lag om ändring i insiderlagen (1990:1342),
15. lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.,
16. lag om ändring i lagen (1995:1570) om medlemsbanker,
17. lag om ändring i lagen (1995:1623) om skattereduktion för riskkapitalinvesteringar,
18. lag om ändring i lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion,
19. lag om ändring i lagen (1998:647) om inkomstgrundad ålderspension.

Propositionens lagförslag återfinns i *bilaga* till betänkandet. Såvitt avser förslaget till lag om ändring i lagen (1990:1114) om värdepappersfonder har utskottet i 27 § första stycket rättat ett skrivfel på så sätt att ordet ”närmaste” bytts ut mot ”närmast”. Såvitt avser förslaget till lag om ändring i lagen (1998:647) om inkomstgrundad ålderspension har utskottet rättat två skrivfel, dels att ”och för förvaltas ” på andra raden i förslaget ersätts av ”och som förvaltas”, dels att en punkt 5 skjuts in före ”har åtagit sig att, med” på rad 12 i förslaget.

Motionerna

1998/99:Fi1 av Lars Tobisson m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen avslår propositionen i den del som gäller kostnadsinformation till fondandelsägare i enlighet med vad som anförts i motionen.

1998/99:Fi2 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att den individuella kostnadsinformationen i ett första steg begränsas till att avse kostnader för förvaltning, förvaring och tillsyn,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att behovet och kostnaderna för information om totalkostnaden och skattekostnaden för en rationell fondförvaltning utreds vidare med hänsynstagande till erfarenheterna av steg 1.

Finansdepartementet har den 20 april 1998 berett Europeiska monetära institutet (EMI) tillfälle att avge yttrande över förslaget om kontoföring av finansiella instrument i enlighet med artikel 109f(6) i EG-fördraget. Europeiska centralbanken (ECB) har fr.o.m den 1 juni 1998 enligt artikel 109l(2) i EG-fördraget övertagit EMI:s uppgifter. ECB har den 10 juni 1998 avgivit yttrande till Finansdepartementet, som har överlämnat yttrandet till utskottet.

Under ärendets beredning har utskottet mottagit en skrivelse från Fondbolagens förening.

Utskottet

Kontoföring av finansiella instrument

Bakgrund

Genom aktiekontolagen (1989:827) infördes ett dokumentlöst system för aktier i s.k. avstämningsbolag, dvs. sådana aktiebolag för vilka Värdepapperscentralen VPC AB (VPC) för aktieboken. De rättsverkningar som var förenade med aktiebrev knöts i stället till registrering på konto hos VPC. Registreringen ombesörjs till den allra största delen av kontoförande institut, dvs. främst banker och värdepappersbolag som tillagts dessa uppgifter av VPC.

Konstruktionen bygger på vad man brukar kalla dematerialisering, dvs. aktierna finns inte i fysisk form (dokumentform). Härifrån bör skiljas immobilisering, en ordning som förekommer i många andra länder. Immobilisering innebär att det existerar aktiebrev – eller åtminstone ett aktiebrev omfattande bolagets samtliga aktier – men att dessa på ett eller annat sätt har spärrats, gjorts immobilisera, i den utsträckning rättsverkningarna knyts till registreringar.

VPC:s kontosystem omfattar inte bara aktier utan också obligationer och andra ensidiga skuldförbindelser avsedda för allmän omsättning och har efter hand kommit att omfatta större delen av de instrument som handlas på penningmarknaden.

VPC har för närvarande ensamrätt i fråga om lagreglerad kontoföring av dematerialiserade finansiella instrument. Bortsett från fall då transaktioner företas inom en begränsad krets där rättighetsinnehavarna står i avtalsförhållande till varandra, är det endast genom registrering hos VPC som man utan några underliggande finansiella instrument i dokumentform kan uppnå de rättsverkningar som enligt vanliga civilrättsliga principer är förenade med innehav av sådana instrument.

VPC:s ensamrätt gäller bara i fråga om själva kontoföringen. Övriga funktioner hos VPC, såsom clearing och likvidutväxling, är inte föremål för något legalmonopol.

Propositionen

I propositionen föreslås att aktiekontolagen upphävs och ersätts av en ny lag, lagen om kontoföring av finansiella instrument. Genom ändringen avskaffas

VPC:s monopol på kontoföring av finansiella instrument. Den nya lagen bygger liksom aktiekontolagen på ett dematerialiserat system för kontoföring, även om det öppnas viss möjlighet till kontoföring av utländska dokumentbaserade finansiella instrument. Avsikten är att den nya lagen skall vara generell och avse kontoföring av alla slags finansiella instrument.

En utgångspunkt för den nya regleringen är således att VPC:s legalmonopol skall upphöra. Efter auktorisation av Finansinspektionen skall svenska aktiebolag och ekonomiska föreningar samt utländska företag med filial i Sverige kunna få auktorisation som centrala värdepappersförvarare med behörighet att registrera finansiella instrument i s.k. avstämningsregister med civilrättsliga verkningar. En förutsättning är att företaget kan bedriva verksamheten så att den tillgodoser högt ställda krav på säkerhet och effektivitet och även i övrigt på sådant sätt att allmänhetens förtroende för kontoföringen upprätthålls och enskildas intressen inte äventyras.

Centrala värdepappersförvarare skall stå under tillsyn av Finansinspektionen. De krav som ställs på verksamheten skall i huvudsak vara desamma som för börser och clearingorganisationer.

I den nya ordningen avses emittenten av de finansiella instrument som det är fråga om bestämma med vilken central värdepappersförvarare han vill sluta avtal om kontoföring av instrumenten. Till skillnad från vad som för närvarande gäller för VPC i förhållande till emittenter av aktier och obligationer skall den centrala värdepappersförvararen för sin del inte ha någon principiell kontraheringsplikt.

Enligt den nya lagen skall det inte vara obligatoriskt för centrala värdepappersförvarare att använda sig av kontoförande institut.

Kravet på Finansinspektionens tillstånd till förvaltarregistrering avskaffas. I stället skall centrala värdepappersförvarare lämna medgivande till förvaltarregistrering, varvid medgivande skall kunna ges till sådana juridiska personer som kan bli kontoförande institut för annans räkning. I övrigt skall huvud dragen av de regler som i dag gäller vid förvaltarregistrering behållas. En skillnad är emellertid att Finansinspektionen skall kunna ge dispens från förvaltarens uppgiftsskyldighet enligt den nya lagen.

Ändringarna innebär dessutom att reglerna om Aktiekontonämnden ersätts av en allmän bestämmelse om att centrala värdepappersförvarare skall ha en ändamålsenlig organisation för hantering av ersättningskrav från allmänheten.

Det föreslås även en del ändringar i nuvarande reglering rörande bl.a. rättsverkan av registrering, ersättningsskyldighet för centrala värdepappersförvarare samt skyldighet för dessa att sända underrättelser angående registreringsåtgärder. Centrala värdepappersförvarare ges exempelvis i viss omfattning rätt att ta ut avgifter för de kontoutdrag som efter begäran sänds till en kontohavare.

Förslaget till lag om kontoföring av finansiella instrument med följdändringar i andra lagar föreslås träda i kraft den 1 januari 1999. Beslut om auktorisation som central värdepappersförvarare skall kunna meddelas innan lagen trätt i kraft. VPC ges rätt att fullgöra verksamhet som central värdepappersförvarare till dess auktorisation meddelats, under förutsättning att ansökan om auktorisation har lämnats in till Finansinspektionen innan lagen trätt i

Yttrande från Europeiska centralbanken

Europeiska monetära institutet (EMI) har den 20 april 1998 enligt artikel 109f(6) i EG-fördraget beretts tillfälle att avge yttrande över förslaget. Europeiska centralbanken (ECB) har fr.o.m den 1 juni 1998 enligt artikel 109l(2) i EG-fördraget övertagit EMI:s uppgifter. Under ärendets beredning i utskottet har ECB i yttrande till Finansdepartementet, daterat den 10 juni 1998, förklarat att banken inte har någon erinran mot lagförslaget.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att regeringens förslag innebär en klar förbättring och tillstyrker därför propositionen.

Kostnadsinformation till andelsägare i värdepappersfonder

Bakgrund

Bestämmelser om värdepappersfonder finns i lagen (1990:1114) om värdepappersfonder. Lagregleringen kompletteras av föreskrifter som Finansinspektionen meddelat med stöd av regeringens bemyndigande. Av bestämmelserna framgår att en värdepappersfond skall förvaltas av ett aktiebolag som fått tillstånd att utöva fondverksamhet (fondbolag) och att tillgångarna skall förvaras av en bank eller annat kreditinstitut (förvaringsinstitut). Fondbolaget investerar medlen i fondpapper och andra finansiella tillgångar inom de ramar som anges i lagen om värdepappersfonder, Finansinspektionens föreskrifter och fondbestämmelserna för fonden. Tillgångarna i fonden ägs av dem som tillskjutit kapital till fonden (andelsägarna).

Fondbolaget och förvaringsinstitutet tar ut ersättning av andelsägarna för sin befattning med fonden – fondbolaget för sin förvaltning av fonden och förvaringsinstitutet för sitt omhändertagande av fondtillgångarna.

De kostnader som är förknippade med fondsparandet tas ut genom två typer av avgifter, dels avgifter för försäljning respektive inlösen av andelar, dels förvaltningsavgifter. Avgifterna för försäljning respektive inlösen av andelar tas ut genom debitering av varje enskild andelsägare vid försäljning och inlösen av fondandelar. Avgifterna påverkar således inte storleken av den gemensamma fondförmögenheten. Förvaltningsavgifter är avgifter som debiteras den gemensamma fondförmögenheten för att täcka kostnader för förvaltning och förvaring av fonden. Förutom debiteringen av förvaltningsavgifter förekommer det även annat kostnadsuttag ur fonden. Det finns inga bestämmelser i lag om vilka eller hur stora kostnader som får tas ut av fondandelsägarna. På marknaden förekommer det inte något enhetligt system för uttag av avgifter. Det är vanligt att olika typer av avgifter vid försäljning respektive inlösen och årliga förvaltningsavgifter kombineras.

I lagen om värdepappersfonder finns bestämmelser som har till syfte att säkerställa att andelsägarna får information om bl.a. vilka kostnader fondbolaget tar ut. Bestämmelserna bygger på ett EG-direktiv, det s.k. UCITS-direktivet. Direktivet anger en gemensam minimistandard beträffande informationen till andelsägarna. Direktivet hindrar inte att medlemsländerna inför bestämmelser som ytterligare förbättrar informationen.

Propositionen

Sparande i värdepappersfonder bygger på avtal som träffas mellan de enskilda andelsägarna och fondbolaget om förvaltning av medel som anförtros fondbolaget. Eftersom det inte förekommer något enhetligt system för uttag av avgifter är det svårt för spararna att få en överblick över vilka kostnader som är förenade med sparandet i värdepappersfonder. Liksom vid andra typer av tjänster anser regeringen att det är en självklarhet att andelsägarna i en värdepappersfond bör få information om vad den tjänst han eller hon har köpt kostar. En god kostnadsinformation bidrar till att spararen bättre kan bedöma värdet av den tjänst som köpts och göra effektiva val vad gäller investeringen av sina medel. En ökad kostnadsmedvetenhet kan i sin tur förväntas leda till en ökad marknadseffektivitet och konkurrens på fondmarknaden.

Behovet av en individuell kostnadsinformation för fondsparare accentueras av det faktum att hushållens innehav av andelar i värdepappersfonder under senare år växt dramatiskt och att fondsparandet kommit att få en utpräglad karaktär av konsumenttjänst. Det ökade sparandet innebär också att det är angeläget att marknaden för värdepappersfonder fungerar väl. Några gemensamma åtgärder inom branschen för att ge spararna individuell kostnadsinformation tycks inte vara aktuella. För att stärka konsumenternas ställning i detta avseende bedömer regeringen därför att det är nödvändigt att införa en informationsskyldighet lagstiftningsvägen. I Sverige har under senare år en rad reformer genomförts för att stärka konsumenternas ställning och förbättra konkurrensen på området finansiella tjänster. En lagreglering om individuell kostnadsinformation för andelsägare i värdepappersfonder ligger väl i linje med dessa åtgärder.

En lagreglerad informationsskyldighet av det nu aktuella slaget är emellertid inte möjlig att införa för utländska fondföretag inom EES som omfattas av UCITS-direktivet. Av direktivet framgår att ett fondföretag är underkastat hemlandets bestämmelser i de frågor som regleras i direktivet, t.ex. vilken information som skall lämnas till fondandelsägarna. I de fall ett fondföretag bedriver verksamhet i ett annat medlemsland än hemlandet är det således inte möjligt för värdlandet att påföra fondföretaget annan eller ytterligare reglering i sådant som faller inom direktivets tillämpningsområde. Regeringen anser inte att det finns anledning att invänta en eventuell framtida gemensam EG-reglering om individuell kostnadsinformation till fondandelsägare.

Regeringen föreslår således att det i lagen om värdepappersfonder införs en ny bestämmelse som innebär att fondbolaget varje år skriftligen skall informera varje andelsägare i en värdepappersfond om hur stort belopp av de

totala kostnaderna som belastat fonden under det närmast föregående kalenderåret som hänför sig till andelsinnehavet.

Finansinspektionen skall vid sin tillsyn över fondbolagen se till att bestämmelsen följs. Om informationsskyldigheten inte iakttas kan Finansinspektionen besluta om de påföljder som anges i 43 § lagen om värdepappersfonder, dvs. i första hand varning men även återkallelse av tillståndet att utöva fondverksamhet.

Vad gäller frågan vilka kostnader som fondbolaget skall informera om måste beaktas att det varierar mellan fonderna vilka typer av kostnader som täcks av den årliga förvaltningsavgiften. Ur fondtillgångarna betalas också olika typer av kostnader som inte ingår i förvaltningsavgiften. Även detta kostnadsuttag varierar.

Regeringen anser att för att spararen skall få en fullständig bild av kostnadsuttaget – som kan tjäna som underlag vid en jämförelse med andra sparformer – är det nödvändigt att informationen inte endast avser förvaltningsavgiften utan samtliga kostnader som belastar fondförmögenheten, oavsett på vilket sätt de debiteras fonden. Informationen bör därför inbegripa även bl.a. courtage och andra liknande transaktionskostnader.

Det är emellertid inte alltid som courtage och andra transaktionsavgifter tas ut i samband med köp och försäljning av värdepapper. Sådana avgifter kan i stället vara ”inbakade” i priset på värdepapperen. I dessa fall uppkommer inte någon redovisningsmässig transaktionskostnad och kostnaderna blir dolda. Att kräva en konsekvent redovisning av dessa kostnader torde vara svårt att genomföra. Om kostnaderna inte syns i den individuella information som skall ges till fondandelsägarna finns det dock en risk för att fondförvaltarna får ett incitament att i större utsträckning än som nu förekommer belastar fondförmögenheten med sådana kostnader. Regeringen anser därför att det är angeläget att Finansinspektionen i sin tillsyn av fondbolagen uppmärksammar om så sker.

För att informationen skall vara överskådlig är det viktigt att samtliga kostnader som hänför sig till andelsinnehavet anges som ett totalt belopp. Regeringen anser dock att kostnaderna för förvaltning bör särskiljas från andra kostnader som belastat fonden. En sådan uppdelning underlättar för spararna att sätta de faktiska kostnaderna i relation till den procentsats som fondbolagen vanligen använder för att ange förvaltningsavgiftens storlek. De kostnader som inte ingår i förvaltningsavgiften är mera direkt hänförliga till de finansiella transaktionerna i fonden. Genom att dessa kostnader särskiljs från förvaltningskostnaderna blir det lättare att jämföra kostnadsuttaget i fonden med utvecklingen av portföljförvaltningen. Det totala beloppet bör alltså delas upp i två delposter: förvaltningskostnader och övriga kostnader. För att undvika oklarhet bör det i lagtexten särskilt markeras att begreppet förvaltningskostnader inkluderar kostnader för förvaring av fondtillgångarna.

Regeringen anser att lagbestämmelsen kan behöva kompletteras med verkställighetsföreskrifter för att bl.a. klargöra vad som skall innefattas i förvaltningskostnader och när kostnadsinformationen skall lämnas till fondandelsägarna.

Bestämmelsen om kostnadsinformation bör enligt regeringens mening utformas så att fondbolaget är skyldigt att ge information till dem som är andelsägare i fonden.

I fråga om förvaltarregistrerade fondandelar skall kostnadsinformationen ges till förvaltaren. Fondbolaget får därvid ange ett totalt belopp för alla andelar i en värdepappersfond som lämnats för förvaltning till samma förvaltare. Regeringen anser inte att det finns skäl för att i lag införa någon skyldighet för förvaltaren att fördela kostnaderna på de olika andelsägarna. Detta innebär att den fondandelsägare som väljer att ha sina fondandelar förvaltarregistrerade – dvs. att banken eller värdepappersbolaget som förvaltar andelarna står antecknad i fondbolagets register i stället för andelsägaren själv – därigenom också avstår från att få individuell kostnadsinformation från fondbolaget. Ett avstående från informationen är med andra ord ett val som fondandelsägaren själv gör.

Regeringen föreslår även att det i den nya lagen om inkomstgrundad ålderspension införs en bestämmelse som innebär att svenska fondförvaltare som sluter samarbetsavtal med Premiepensionsmyndigheten vid sin rapportering till myndigheten om de kostnader som tagits ut ur fonden skall ange hur stort kostnadsbelopp som dagligen belastat fonden per fondandel. Premiepensionsmyndigheten informerar sedan de enskilda pensionsspararna om hur stort kostnadsbelopp som hänför sig till deras sparande.

Regeringen anser att även fondsparare inom det individuella pensionssparandet och fondförsäkringssparandet i princip bör få samma individuella kostnadsinformation som andra fondsparare. Hur en reglering som kan möjliggöra detta bör utformas måste dock övervägas ytterligare. Regeringen avser därför att återkomma med förslag om detta.

Bestämmelserna om individuell kostnadsinformation föreslås träda i kraft den 1 juli 1999. Informationen kommer således att tillhandahållas andelsägarna första gången år 2000. Den information som skall lämnas för kalenderåret 1999 får emellertid begränsas till att avse kostnader som belastar fonden under andra halvåret 1999.

Motionerna

I *motion Fi1* av Lars Tobisson m.fl. (m) motsätter sig motionärerna regeringens förslag. Motionärerna anser visserligen att det är rimligt att fondspararna skall få information om kostnaderna för utförda tjänster. Men sådan information skall inte bara ges från fondbolag med säte i Sverige utan från alla fondbolag på den svenska marknaden. Motionärerna anser att en ensidig reglering av informationsskyldigheten bara för svenska bolag kommer att snedvrída marknaden till förmån för fonder med utländsk hemvist. Följden riskerar bli att kostnaderna ökar för Sverigebaserade fondbolag, vilket får antas leda till ökade kostnader för kunderna.

I *motion Fi2* av Karin Pilsäter m.fl. (fp) anför motionärerna att de anser att en förbättrad information om de kostnader som är förknippade med hanteringen av fonder är viktig med hänvisning till att hushållens sparande i värdepappersfonder vuxit kraftigt under senare år. Motionärerna ifrågasätter

dock om en redovisning av det slag som regeringen föreslår ger fondspararen den information som han/hon verkligen har nytta av. Finansinspektionen har t.ex. i sitt remissvar anfört att informationsskyldigheten bör begränsas till att avse kostnader för förvaltning, förvaring och tillsyn. Motionärerna delar Finansinspektionens bedömning och anser att riksdagen bör besluta att den individuella kostnadsinformationen i ett första steg begränsas till att avse kostnader för förvaltning, förvaring och tillsyn (yrkande 1). Motionärerna anser vidare att behovet och kostnaderna för information om totalkostnaden och skattekostnaden för en rationell fondförvaltning utreds vidare med hänsynstagande till erfarenheterna av steg 1 (yrkande 2).

Utskottets ställningstagande

Lagreglering om individuell kostnadsinformation till andelsägare i värdepappersfonder

Hushållens innehav av andelar i värdepappersfonder har under senare år växt dramatiskt. Fondsparande har därför kommit att få en utpräglad karaktär av konsumenttjänst. Som framgått ovan tycks inte några gemensamma åtgärder inom branschen vara aktuella för att ge spararna individuell kostnadsinformation. Utskottet delar därför regeringens bedömning att det är nödvändigt att stärka konsumenternas ställning i detta avseende genom att införa en lagreglering om individuell kostnadsinformation för andelsägare i värdepappersfonder. Det ligger i konsumenternas intresse att detta genomförs så snart som möjligt, och det finns därför inte skäl att avvakta en eventuell framtida gemensam EG-reglering av frågan. Utskottet delar inte motionärernas farhågor vad gäller risken för att en lagstadgad kostnadsinformation skulle medföra att svenska fondbolag tappar marknadsandelar i förhållande till utländska alternativ.

Med det anförda avstyrker utskottet motion Fi1 (m).

Omfattningen av kostnadsinformationen till fondandelsägarna

Som framgått ovan anser utskottet att det är nödvändigt att införa en lagreglering om individuell kostnadsinformation för andelsägare i värdepappersfonder. Som regeringen föreslagit skall det således i lagen om värdepappersfonder införas en ny bestämmelse som innebär att fondbolaget varje år skriftligen skall informera varje andelsägare i en värdepappersfond om hur stort belopp av de totala kostnaderna som belastat fonden under det närmast föregående kalenderåret som hänförs till andelsinnehavet.

Utskottet övergår härefter till frågan vilka kostnader som fondbolagen skall informera om. För att en sparare skall få en fullständig bild av kostnadsuttaget anser utskottet, liksom regeringen, att det är nödvändigt att informationen inte endast avser förvaltningsavgiften utan samtliga kostnader som belastar fondförmögenheten, oavsett på vilket sätt de debiteras fonden. En redovisning av kostnaden enligt vad som föreslås i motion Fi2 (fp) anser utskottet vara otillräcklig och skulle kunna leda till att vissa kostnader blir dolda för konsumenterna. Kostnaderna för förvaltning bör dock särskiljas

från andra kostnader som belastat fonden. Det totala beloppet bör som regeringen föreslagit delas upp i två delposter: förvaltningskostnader och övriga kostnader.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag. Utskottet anser att det är väsentligt att Finansinspektionen noga följer utvecklingen av den föreslagna reformen. Som regeringen påpekat är det också väsentligt att Finansinspektionen i sin tillsyn av fondbolagen uppmärksammar om fondbolagen i större utsträckning än vad som nu förekommer belastar fondförmögenheten med s.k. dolda kostnader. Utskottet delar även regeringens bedömning att lagbestämmelsen kan behöva kompletteras med verkställighetsföreskrifter. Motion Fi2 (fp) avstyrks.

Lagförslaget i övrigt om kostnadsinformation

Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *kontoföring av finansiella instrument*
att riksdagen med bifall till proposition 1997/98:160 i denna del godkänner vad utskottet anför,
2. beträffande *avslag på propositionen om en lagreglering om individuell kostnadsinformation till andelsägare i värdepappersfonder*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Fi1,
res. 1 (m)
3. beträffande *omfattningen av kostnadsinformationen till fondandelsägarna*
att riksdagen med bifall till propositionen i denna del och med avslag på motion 1998/99:Fi2 godkänner vad utskottet anför,
res. 2 (kd, fp)
4. beträffande *lagförslaget i övrigt om kostnadsinformation*
att riksdagen med bifall till propositionen i denna del godkänner vad utskottet anför,
5. beträffande *lagförslagen*
att riksdagen antar de i propositionen framlagda förslagen till
dels lag om kontoföring av finansiella instrument,
dels lag om ändring i lagen (1914:45) om kommission,
dels lag om ändring i lagen (1927:85) om dödande av förkommen handling,
dels lag om ändring i lagen (1936:83) angående vissa utfästelser om gåva,
dels lag om ändring i föräldrabalken,
dels lag om ändring i utsökningsbalken,
dels lag om ändring i kupongskattelagen (1970:624),
dels lag om ändring i förmånsrättslagen (1970:979),
dels lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385),
dels lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713),

*dels lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar,
dels lag om ändring i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter,
dels lag om ändring i lagen (1990:1114) om värdepappersfonder,
dels lag om ändring i insiderlagen (1990:1342),
dels lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.,
dels lag om ändring i lagen (1995:1570) om medlemsbanker,
dels lag om ändring i lagen (1995:1623) om skattereduktion för riskkapitalinvesteringar,
dels lag om ändring i lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion,
dels lag om ändring i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension.*

Stockholm den 5 november 1998

På finansutskottets vägnar

Jan Bergqvist

I beslutet har deltagit: Jan Bergqvist (s), Mats Odell (kd), Lars Tobisson (m), Bengt Silfverstrand (s), Lisbet Calner (s), Johan Lönnroth (v), Lennart Hedquist (m), Sonia Karlsson (s), Fredrik Reinfeldt (m), Carin Lundberg (s), Sven-Erik Österberg (s), Siv Holma (v), Per Landgren (kd), Anna Åkerhielm (m), Peter Eriksson (mp), Agne Hansson (c) och Lars Leijonborg (fp).

Reservationer

1. Avslag på propositionen om en lagreglering om individuell kostnadsinformation till andelsägare i värdepappersfonder (mom. 2) (m)

Lars Tobisson, Lennart Hedquist, Fredrik Reinfeldt och Anna Åkerhielm (alla m) anser

*dels att finansutskottets ställningstagande under rubriken **Lagreglering om individuell kostnadsinformation till andelsägare i värdepappersfonder** bort ha följande lydelse:*

Regeringen föreslår att det skall införas en lagreglering om individuell kostnadsinformation till andelsägare i värdepappersfonder. Liksom motionärerna anser utskottet att det är rimligt att fondspararna skall få information om kostnaderna för utförda tjänster. Rent generellt anser dock utskottet att lagstiftning i en marknadsekonomi bör användas med stor försiktighet. Utskottet anser därför att frågan om kostnadsinformation till fondandelsägare borde kunna skötas via självreglering på marknaden. Som framgår av en

skrivelse som inkommit till utskottet från Fondbolagens förening har branschen antagit redovisningsrekommendationer som trätt i kraft den 26 augusti 1998. Föreningens rekommendationer, som antagits i samråd med Finansinspektionen, innebär att andelsägarna får information som gör det möjligt att jämföra den kollektiva kostnadsbelastningen i olika fonder. Den av regeringen föreslagna lagstiftningen motverkar däremot syftet att få en bättre jämförbarhet och genomlysning jämte ökad konkurrens i fondbranschen.

Som framgått ovan är en lagreglerad informationsskyldighet av det slag som regeringen föreslår inte möjlig att införa för utländska fondföretag inom EES som omfattas av UCITS-direktivet. Utskottet delar motionärernas uppfattning att en ensidig reglering av informationsskyldigheten bara för svenska bolag kommer att snedvrیدا marknaden till förmån för fonder med utländskt hemvist. Kostnaderna riskerar dessutom att öka för Sverigebaserade fondbolag vilket torde leda till ökade kostnader för kunderna. Eftersom lagen om värdepappersfonder är baserad på UCITS-direktivet vore det naturligt att även informationskravet diskuterades på EU-nivå. Frågan skulle kunna tas upp i samband med den revidering av direktivet som pågår.

På grund av det anförda och med bifall till motion Fi1 (m) avstyrker utskottet propositionen i denna del.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. *beträffande avslag på propositionen om en lagreglering om individuell kostnadsinformation till andelsägare i värdepappersfonder* att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Fi1 avslår proposition 1997/98:160 i denna del,

2. Omfattningen av kostnadsinformationen till fondandelsägarna (mom. 3) (kd, fp)

Mats Odell (kd), Per Landgren (kd) och Lars Leijonborg (fp) anser

dels att finansutskottets ställningstagande under rubriken **Omfattningen av kostnadsinformationen till fondandelsägarna** bort ha följande lydelse:

På grund av att hushållens sparande i värdepappersfonder vuxit kraftigt under senare år anser utskottet att det är viktigt med en förbättrad information om de kostnader som är förknippade med hanteringen av fonder.

Liksom motionärerna ifrågasätter utskottet om en redovisning av det slag som regeringen föreslår ger fondspararen den information som han/hon verkligen har nytta av. Finansinspektionen har t.ex. i sitt remissvar anført att informationsskyldigheten bör begränsas till att avse kostnader för förvaltning, förvaring och tillsyn. Övriga kostnader som t.ex. courtage är mera direkt hänförliga till finansiella transaktioner som är förknippade med den ekonomiska förvaltningen av fondtillgångarna och det är därför svårt att dra slutsatser av information om dessa kostnader utan att de sätts i relation till utvecklingen av portföljförvaltningen. Det är också nödvändigt att de samlade kostnaderna ställs mot fondens utveckling och risktagande för att ge en rättvisande bild för fondandelsägarna. Därtill kommer att både fondbolagen

och Premiépensionsmyndigheten kommer att belastas hårt med arbete för att kunna tillgodose det informationskrav som propositionen innebär.

På grund av det anförda och med anledning av motion Fi2 (fp) anser utskottet att den individuella kostnadsinformationen i ett första steg bör begränsas till att avse kostnader för förvaltning, förvaring och tillsyn. Därefter bör behovet av och kostnaderna för information om totalkostnaden och skattekostnaden för en rationell fondförvaltning utredas vidare med hänsynstagande till erfarenheterna av steg 1. Vad utskottet anför om det fortsatta utredningsarbetet bör riksdagen sin sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. *beträffande omfattningen av kostnadsinformationen till fondandelsägarna*

att riksdagen med anledning av propositionen i denna del och motion 1998/99:Fi2 godkänner vad utskottet anför samt som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför om det fortsatta utredningsarbetet,

1. Förslag till lag om kontoföring av finansiella instrument

3. Förslag till lag om ändring i lagen (1927:85) om dödande av
förkommen handling

1998/99:FiU7
Bilaga

4. Förslag till lag om ändring i lagen (1936:83) angående vissa
utfästelser om gåva

1998/99:FiU7
Bilaga

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1990:1114) om värdepappersfonder

dels att 31 och 32 a §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall föras in två nya paragrafer, 27 a och 31 a §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

27 a §

Fondbolaget skall varje år skriftligen informera varje andelsägare i en värdepappersfond om hur stort belopp av de totala kostnaderna som belastat fonden under det närmast föregående kalenderåret som hänför sig till andelsinnehavet. I informationen skall det anges hur mycket av beloppet som avser förvaltningskostnader, inklusive kostnader för förvaring av fondtillgångarna.

I fråga om fondandelar som enligt 31 a § lämnats till någon annan för förvaltning skall informationen enligt första stycket ges till förvaltare. Fondbolaget får ange ett sammanlagt belopp för alla andelar i en värdepappersfond som lämnats för förvaltning till samma förvaltare.

31 §¹

Fondbolaget skall föra eller låta föra ett register över samtliga innehavare av andelar i fonden. I fråga om automatiserad och viss manuell behandling av personuppgifter finns bestämmelser i personuppgiftslagen (1998:204).

Är *aktiekontolagen* (1989:827) tillämplig på andelarna i fonden, förs registret av *Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag*. Fondbolaget har rätt till insyn i registret.

Är *lagen* (1998:000) om *kontoföring av finansiella instrument* tillämplig på andelarna i fonden, förs registret av *den centrala värdepappersförvararen*. Fondbolaget har rätt till insyn i registret.

Fondbolaget skall till varje enskild fondandelsägare skriftligen bekräfta att hans fondandelsinnehav registrerats. Av bekräftelsen skall framgå vär-

¹ Lydelse enligt prop. 1997/98:97.

15. Förslag till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

1998/99:FiU7
Bilaga

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 3 § lagen (1998:647) om inkomstgrundad ålderspension skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 1997/98:151 *Föreslagen lydelse*

8 kap.

3 §

Överföring enligt 2 § första stycket 1 får göras till fonder som har anmälts för registrering hos Premiepensionsmyndigheten och som förvaltas av fondförvaltare som

1. har rätt att utöva fondverksamhet enligt lagen (1990:1114) om värdepappersfonder,

2. har slutit samarbetsavtal med myndigheten,

3. har åtagit sig att på begäran lämna sådana informationshandlingar som avses i 26 och 27 §§ lagen om värdepappersfonder till pensionssparare som har valt eller överväger att välja någon av förvaltarens fonder i premiepensionssystemet,

4. har åtagit sig att inte ta ut några avgifter för inlösen av fondandelar,

5. har åtagit sig att, med eller utan särskild prisnedsättning, inte ta ut avgifter i övrigt utöver vad som godtagits av myndigheten, och

6. har åtagit sig att för varje år till myndigheten rapportera alla kostnader som har tagits ut ur fonden, uppdelade på olika kostnadsslag.

6. har åtagit sig att för varje år till myndigheten rapportera alla kostnader som har tagits ut ur fonden, uppdelade på olika kostnadsslag.
Fondförvaltare som omfattas av informationsskyldigheten enligt 27 a § lagen om värdepappersfonder skall till myndigheten dessutom ange vilka kostnadsbelopp som dagligen belastat fonden beräknat per fondandel.

Medlen får inte placeras i sådana fonder som avses i 3 § lagen om värdepappersfonder i andra fall än som anges i tredje stycket.

Premiepensionsmyndigheten får, efter att ha inhämtat yttrande från Finansinspektionen, medge att medlen placeras i fonder vars värdeutveckling är beroende av index. Ett sådant medgivande får lämnas om god riskspridning uppnås i fonden.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1999.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Propositionen.....	1
Motionerna	2
Inkomna skrivelser	2
Utskottet	3
Kontoföring av finansiella instrument	3
Bakgrund	3
Propositionen.....	3
Yttrande från Europeiska centralbanken.....	5
Utskottets ställningstagande	5
Kostnadsinformation till andelsägare i värdepappersfonder	5
Bakgrund.....	5
Propositionen	6
Motionerna.....	8
Utskottets ställningstagande	9
Lagreglering om individuell kostnadsinformation till andelsägare i värdepappersfonder.....	9
Omfattningen av kostnadsinformationen till fondandels- ägarna	9
Lagförslaget i övrigt om kostnadsinformation.....	10
Hemställan	10
Reservationer	11
1. Avslag på propositionen om en lagreglering om individuell kostnadsinformation till andelsägare i värdepappersfonder (mom. 2) (m).....	11
2. Omfattningen av kostnadsinformationen till fondandelsägarna (mom. 3) (kd, fp).....	12
<i>Bilaga</i>	
Regeringens lagförslag	14
1. Förslag till lag om kontoföring av finansiella instrument	14
2. Förslag till lag om ändring i lagen (1914:45) om kommission	29
3. Förslag till lag om ändring i lagen (1927:85) om dödande av.....	30
förkommen handling	30
4. Förslag till lag om ändring i lagen (1936:83) angående vissa.....	32
utfästelser om gåva	32
5. Förslag till lag om ändring i föräldrabalken.....	33
6. Förslag till lag om ändring i utsökningsbalken	35
7. Förslag till lag om ändring i kupongskattelagen (1970:624).....	37
8. Förslag till lag om ändring i förmånsrättslagen (1970:979).....	43
9. Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385).....	44
10. Förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713).....	56
11. Förslag till lag om ändring i lagen (1987:667) om	

ekonomiska föreningar.....	66
12. Förslag till lag om ändring i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter	68
13. Förslag till lag om ändring i lagen (1990:1114) om värdepappersfonder.....	73
14. Förslag till lag om ändring i insiderlagen (1990:1342)	76
15. Förslag till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.	78
16. Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1570) om medlemsbanker	79
17. Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1623) om skatte- reduktion för riskkapitalinvesteringar	81
18. Förslag till lag om ändring i lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion	82
19. Förslag till lag om ändring i lagen (1998:647) om inkomstgrundad ålderspension	83